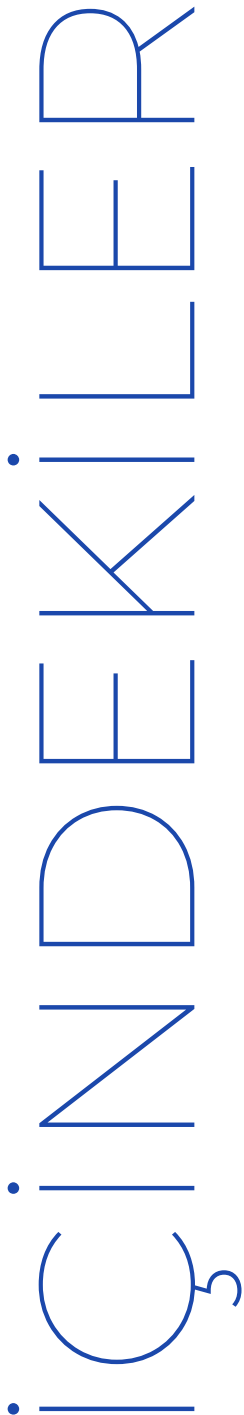

SİNCAN VE MARMARA KADIN
KAPALI CEZAEVLERİ
ZİYARETLERİ SONUCU
BULGULAR VE
DEĞERLENDİRMELER
RAPORU

MİLLETVEKİLİ
ELİF ESEN

2024

01

GİRİŞ

02.

CEZAEVİ ZİYARETLERİ İLE İLGİLİ TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

03.

21 NİSAN 2024 SİLİVRİ- MARMARA KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU KADIN KAPALI CEZAEVİ ZİYARETİ

04.

22 NİSAN 2024 ANKARA- SİNCAN KAPALI CEZA İNFAZ
KURUMU KADIN KAPALI CEZAEVİ ZİYARETİ

05.

GENEL DEĞERLENDİRME

06.

CEZAEVİ YAŞAM KOŞULLARI

07.

ÇOCUKLARIN DURUMU VE İHTİYAÇLARI

08.

EĞİTİM FAALİYETLERİ

09.

SAĞLIK VE SOSYAL HİZMETLER

10.

İNFAZ ERTELEME

11.

KADIN MAHKUMLAR VE EĞİTİM FAALİYETLER

12.

KADIN MAHKUMLAR VE EĞİTİM FAALİYETLER

13.

YABANCI UYRUKLU MAHPUSLAR

Bir çocuk annesinin yanında olsa da, ceza infaz kurumu şartlarında yaşayarak, annesine ait olan cezayı ödemek zorunda bırakılması kabul edilemez. Ancak bununla birlikte, annesinden ayrılmasının ya da çocuğa dışarıda bakacak kimse olmamasının verebileceği zararlar da durum hakkında çelişkileri ortaya koymaktadır. Özgürlüğünden yoksun bırakılma, mahpus anne ile birlikte, çocuklarını ve çocuklarına bakım veren kişileri de çarpan etkileriyle olumsuz etkilemektedir.

Tutuklu/hükümlü bir ebeveyne sahip olan çocukların sağlıklı bir yaşam sürdürebilmeleri için gerekli olan; fiziksel, sosyal, eğitsel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması açısından dezavantajlı olmaları sebebiyle sosyoekonomik risk faktörlerine, şiddete ve istismara maruz kalma oranlarının akranlarına göre yüksek olduğu gözlenmektedir. Ebeveyni ceza infaz kurumundaki çocuklar, dezavantajlı diğer çocukların yaşadığı gibi ayrımcılık, sosyal dışlanma ve yoksulluk riskiyle de karşı karşıya kalmaktadır. Ayrıca, ceza infaz kurumu ortamının çocuklarda istismara maruz kalma, olumsuz şartlara bağlı hastalıklar ve stres bozukluğu gibi riskleri de beraberinde getirdiği bilinmektedir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği'nin 2018 yılında ceza infaz kurumu yönetimlerine yönelik bilgileri içeren rehberine göre ortaya koyulan anlayış, ceza infaz kurumunun küçük çocuğu bulunan kadınlara uygun olmadığıdır. Buna bağlı olarak, küçük çocukların da gelişimi adına topluma yönelik herhangi bir tehdit oluşmadığı sürece çocukları olan annelerinin ceza infaz kurumu ortamından uzak tutulması ve gerekli önlemlerin alınması gerektiği ifade edilmektedir.

CEZAEVİ ZİYARETLERİ İLE İLGİLİ TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

AMAÇ

01

23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı vesilesi ile kurumlarda anneleri ile yaşayan çocukların ve annelerin ziyareti

HEDEF

02

- 1- Çocuk bayramı gibi özel bir günde yanlarında olmak, moral motivasyon desteği vermek, yalnız olmadıklarını hissettirmek
- 2- Varsa güncel sorun ve ihtiyaçlarını dinlemek, ilgili kurumlara iletmek ve çözüm üretilmesine katkıda bulunmak

Bu kapsamda DEVA Partisi İstanbul Milletvekili Elif Esen, 2 ayrı ziyaret gerçekleştirmiştir. Sn. Esen ziyaretlere danışman kadrosundan temsilcilerle katılmıştır.

21 Nisan 2024 Silivri- Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kadın Kapalı Cezaevi Ziyareti

22 Nisan 2024 Ankara- Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kadın Kapalı Cezaevi Ziyareti

CEZAEVİ ZİYARETLERİ

21 Nisan 2024 Silivri- Marmara Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kadın Kapalı Cezaevi Ziyareti:

01

Kurum, Marmara Cezaevi Lojmanında bulunmaktadır. Cezaevi, 11 ana bloktan oluşmaktadır. Blokların 1 Açık/ 1 Kapalı /8L Tipi ve 1 Kadın Kapalı'dan oluştuğu ve toplamda **26.000'e yakın mahkum** bulunduğu bilgisi alınmıştır.

02

Ziyaret edilen L Tipi Kadın Kapalı Cezaevi'nde 448 kadın mahpus (tutuklu+hükümlü) bulunmakta olduğu ve bunlardan 19 mahkumun **0- 6 yaş grubu 22 çocuk sahibi** olduğu bilgisi alınmıştır.

03

Cezaevinde yapılan görüşmeler cezaevi müdürü ve ilgili yetkili kişilerin de katıldığı iki oturumda olmuştur. Kadınların yanında çocukları da bulunmuştur. Mahpus kadınlar, görüşme sonunda ziyaretin tekrarlanmasını Sn. Esen'den rica etmişlerdir.

22 Nisan 2024 Ankara- Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Kadın Kapalı Cezaevi Ziyareti:

01

Sincan Ceza İnfaz Kurumları Kampüsü, Ankara ilinin Sincan ilçesine bağlı Yenikent semtindeki 2.500.000 m²lik bir alana kurulan, 6.830 tutuklu ve hükümlü kapasiteli, L ve F tipi güvenlik seviyeli on üç ceza infaz kurumunun bulunduğu, Marmara Cezaevi'nden sonra en büyük ikinci kampüse sahip bir cezaevidir.

02

Ankara'da 2016 Türkiye askerî darbe girişimiyle ilgili davaların görüldüğü; 154 izleyici, 84 basın mensubu, 600 avukat ve 730 sanık kapasiteli; Türkiye'nin en büyük duruşma salonu bu kampüste inşa edilmiştir. 2017'de inşa edilen altı ek duruşma salonu ile birlikte 4.073 kişilik kapasiteye ulaşılmıştır.

564 kadın mahkum bulunmaktadır. (Kurumun sitesinde kapasitesinin 352 kişi olduğu yazmaktadır) **48 kadın mahkum çocuklu, 11 çocuk (0-6 yaş) Adalet Anaokulunda eğitim görmektedir.** Anne ve çocuklar, diğer mahkumlardan ayrı bloklarda ve odalarda kalmaktadır.

CEZAEVİ ZİYARETLERİ

22 Nisan 2024 Ankara- Sincan Kapalı Ceza İnfaz Kurumu
Kadın Kapalı Cezaevi Ziyareti:

03

Cezaevinde yapılan görüşmeler cezaevi müdür yardımcısı ve ardından cezaevi müdürü ve yetkili kişilerin de katılımıyla gerçekleşmiştir. Sadece çocuklarla görüşülebilmüş sosyal alanları gezdirilmiş, kadınlarla irtibat olmamıştır.

GENEL DEĞERLENDİRME

- Anneleri ile birlikte cezaevinde mahpusluğu yaşayan çocukların **MASUM olduğu unutulmamalı**, politika, strateji ve planlamalarda **çocuğun üstün yararı** gözetilmelidir.
- Çocukların hapsedilmesi yerine çocuğa uygun bir adalet sistemi ve hapsetmenin alternatifleri geliştirilmelidir.
- Güvenliği destekleyebilecek "koruyucu- önleyici sistemler" güçlendirmeli, "suç işlenmeden" önlenmesi sağlanmalıdır. Bu noktada da kural, kriter, ölçme, değerlendirme ve denetleme yöntemlerinden faydalanılmalıdır.
- Özellikle 0-6 yaş aralığında, çocuğu içeri sokma değil, anneyi dışarı çıkarabilme alternatifleri değerlendirilmelidir. Hükümlüler, ev hapsiyle dışarıda tutulabilir ya da yargılaması devam edenler tutuklama değil elektronik kelepçeyle izlenebilir.
- Ebeveynlerin gözaltı ve hapsedilmesi durumunda, anneleriyle mahpusluğu yaşayacak çocukların üstün yararını gözeterek tüm önlemler ve iyileştirmelerin gerçekleşmesi gerekmektedir. Bu amaçla, çocuklarla ilgili iyi uygulamalar belirlenmeli, teşvik edilmeli ve fiziksel, duygusal, sosyal etkiler dikkate alınmalıdır.
- Çocukların anneleriyle birlikte hapisnede kalmasına izin verildiği durumlarda cezaevi personeline, ihtiyaç halinde ve acil durumlarda yeterli olabilmeleri için çocuğun gelişimi ve bakımına yönelik temel eğitimlerin de sağlanması bir gerekliliktir.
- STK işbirliklerine açık olunmalı, imkanları artıracak projeler geliştirilmeli, eksik ve ihtiyaçların etkin ve kolay giderilmesi sağlanmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Cezaevi Yaşam Koşulları:

Ziyaret ettiğimiz Marmara Cezaevinde özellikle fiziksel şartların oldukça iyi olduğu gözlenmiştir. Binalar yeni, havadar ve temizdir. Sosyal alan ve koşullarda da benzer şartlar bulunmaktadır. Anne ve çocukları aynı odada birlikte kalabilmektedir.

Marmara cezaevinde bulunan bloklarda 7 anneye 1 çamaşır, 1 kurutma makinesi ve 1 televizyon sağlanmaktadır. Ayrıca ortak alanlarda da TV ve Buzdolabı bulunmaktadır.

01 Tespit

Marmara cezaevinde; çocuk ve annelerinin açık alana ulaşma zaman aralığının sabah 08:00 ile akşam hava kararana kadar olduğu ve mahkumların istediği zaman bu alanı kullanabildikleri belirtilmiştir. Açık alan, yaklaşık 60 metrekare kadar yüksek duvarlardan oluşmaktadır ve duvarları çizimlerle kaplıdır.

Bu alanda annelerin oturabilecekleri ve çocukların birlikte oynayıp sosyalleşebilecekleri malzemelere ihtiyaç bulunmaktadır. Gözlemlediğimiz alanda tek bir çocuğun faydalanabileceği bir oyuncak vardı, daha fazla oyun malzemesine ihtiyaç vardır.

Özellikle Marmara ve Sincan cezaevinde çocuk açık alanındaki imkanlar bu ayrımı net bir şekilde gözler önüne sermektedir.

01 Öneri

- Cezaevlerinde açık ve kapalı alanlarda kadın ve çocuğun sosyokültürel gelişimini destekleyebilecek fiziki şart ve imkanlarda eşitlik ilkesi gözetilmeli, dezavantajlı bu bireylere sosyal gelişim ve rehabilitasyon ile daha güvenli ve nitelikli bir geçiş imkanı tanınmalıdır.
- Açık sosyal alanda annelerin oturabilecekleri ve çocukların da birlikte oynayıp sosyalleşebilecekleri malzemeler temin edilmelidir. Özellikle açık alanda çocuklara kaydırak, salıncak, oyuncak vb. standartlar tüm cezaevlerinde oluşturulmalıdır.
- Çocuk dostu dekora sahip oyun ve aktivite alanları olan, gün ışığı alan, oda ısıları iyi ayarlanan, açık havada vakit geçirilebilen Anne Çocuk Üniteleri yaygınlaştırılmalıdır.

Dünyadaki iyi örneklerden faydalanılmalıdır. Örneğin Fransa'da 25 cezaevinde, maksimum 66 kapasiteli anne-çocuk üniteleri bulunmaktadır. Bu cezaevlerinde her zaman sıcak su bulunmakta, anne ve çocuğa ait bir alan ayrılmakta ve en az 15 m2 olan bu alanlarda kapılar gün içinde açık bırakılmaktadır. Aktiviteler için ayrılmış alanları vardır ve dış avluya erişim diğer tutuklulardan ayrılmıştır.

Almanya'da Fröndenberg Anne Çocuk Biriminde ise 6 yaşına kadar çocukları ile birlikte 16 anne, balkonlu müstakil dairelerde yaşamaktadır. Personel üniforma giymemektedir. Kadınlar, çocuklarının önünde cezalandırılmamaktadır.

Koğuşlardaki mahkum kadınların öncelikle benzer suçlardan olmasına dikkat edilmektedir.

Marmara cezaevinde adli suçlu kadınlar, Sincan cezaevinde ise hem adli hem de terör suçlusu kadınlar kalmaktadır.

Zaman içinde kadınların aralarında husumet oluşması durumunda akıl ve beden sağlıkları için husumeti olanlar farklı koğuşlara alınmaktadır.

2023 yılında yayınlanan yönetmelik gereği cezaevinde kalan kadın ve çocuklar için ihtiyaçlar cezaevi yönetimi tarafından karşılanmaktadır. **Cezaevi müdürleri bu konuda bir bütçe sorunu yaşamadıklarını aynı zamanda STK ve bağışçılardan gelen aynı bağışların da bulunduğunu belirtmiştir.**

Silivri’de ayrıca aynı bağışların kullanıma sunulduğu bir oda olan Sosyal Market de ziyaretimize açılmıştır. Burada çocuk ve annelerin maddi yoksunluk durumuna bağlı olarak, bağışlardan oluşan malzemelerden faydalanmaları sağlanmıştır. Kadınlarda talep, çocuklarda ise ihtiyaç tespiti ile ücretsiz olarak işleyen bir sistemle ihtiyaçlar verilmektedir.

Ankara- Sincan Cezaevinde; yine benzer fiziki şartlar gözlemlenmiştir. Ancak kurum yetkililerinin talebimizi sadece çocuklarla görüşmek olarak algılaması ve sadece çocuklarla görüşülmesi, kadınlarla ilgili ayrıntılı bilgi edinilmemesine sebep olmuştur.

Sincan Cezaevi’nde Avrupa Birliği desteğiyle gerçekleştirilen ve **“Annesinin Yanında Kalan Çocuklar için geliştirilen kurum modeli kadın ve çocuklar için diğer cezaevinden daha uygun bir ortam sağlamaktadır. ANNEMLEYİM Projesinin Anne Çocuk Ünitesi olarak fiziki şartlar kapsamında oldukça nitelikli bir şekilde uygulandığı gözlemlenmiştir. Ancak anne-çocuk uygulama şartlarını görmek mümkün olamamıştır.**

Projenin 2. Pilot uygulaması Diyarbakır cezaevidir ve Sn. Esen en kısa sürede bir ziyaret de oraya planlanmaktadır.

02 Tespit

- Ülkemizde yeterli sayıda Kadın Kapalı Cezaevi olmadığı için mevcut karma cezaevlerine yapılan ek binalarda kadınların fırsat eşitliğinden yararlanamadığı öğrenilmiştir. Örneğin Erkek Cezaevlerindeki ek binalarda kalan kadınlar, konser gibi toplu etkinliklere katılamamaktadırlar. Ancak cezaevi bir kampüs içine yayılmışsa kadın ve çocukların ayrı kalabilecekleri alanlar bulunmaktadır.

02 Öneri

- Kadın kapalı cezaevlerinin sayıları artırılmalı, fiziki ve sosyal imkân ve etkinlik şartlarında eşit şartlar tüm cezaevlerinde oluşturulmalıdır.
- Cezaevlerindeki uygulama ve uygulayıcılar kapsamında standart kriterler oluşturulmalıdır. Ölçme-değerlendirme ve denetleme mekanizmaları ile standartlar korunmalı, sistemler geliştirilmelidir.

03 Tespit

- Ceza İnfaz Kurumu personelinin görevinin zorluğu aşıkardır.

03 Öneri

- Ceza İnfaz Kurumu personelinin yıpranma payı dikkate alınarak idari hizmetler sınıfından güvenlik hizmetleri sınıfına alınmalı, özlük hakları desteklenmelidir.

04 Tespit

- Silivri Cezaevi'nde yabancı uyruklu mahkumlar için tercüman bulunmuyor. Anadilde savunma hakkı olmasına rağmen, mahkumlar cezaevinde kendi dillerinde iletişim kurma konusunda zorluk çekiyorlar. Bu durum, mahkumların temel haklarını kullanmalarını ve derdini etkili bir şekilde anlatmalarını engelleyebiliyor.

04 Öneri

- BM İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 11. maddesi, herhangi bir suçlama ile karşı karşıya kalan kişinin savunma yapabilmesi için gerekli tüm güvencelerin sağlanması gerektiğini belirtir. BM Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi'nin 14/3 maddesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesi de, suçlamaların nitelikleri ve nedenleri hakkında bilgi sahibi olma ve anlaşılan bir dilde tercüman hizmeti alabilme hakkını vurgular. Ayrıca, Lozan Barış Antlaşması'nın 39/5 maddesi, Türkçe dışındaki dillerin mahkemelerde kullanılması için uygun koşulların sağlanmasını öngörür. Türk Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 202. maddesi ve Anayasa'nın 90. maddesi gereğince, uluslararası hukuk normları ulusal hükümlerden önce gelir ve dikkate alınmalıdır. Bu hükümler ışığında, cezaevindeki yabancı uyruklu mahkumların anadillerinde iletişim kurma ve savunma yapma hakları güvence altına alınmalıdır.

05 Tespit

- Cezaevi çalışanlarının mevzuat değişikliklerini takip etmekte zorlanmalarıdır. Çalışanlar, birçok farklı kurumla ilişkili oldukları için, özellikle kendileri ile doğrudan ilgili olmayan ancak mahkumların haklarını koruyan yasal değişiklikleri gözden kaçırabiliyorlar. .

05 Öneri

- Hem personele hem de mahkumlara yönelik düzenli eğitimlerin sağlanması gerekmektedir. Bu eğitimler, hem mevcut mevzuatın daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacak hem de mahkumların haklarının daha etkin bir şekilde korunmasını sağlayacaktır

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Çocukların Durumu ve İhtiyaçları:

01 Tespit

Bir kadının hapishaneye giriş sürecinde, kadın hamile ya da anne ise çocuğunun maruz kaldığı hak ihlalleri bulunmaktadır.

01 Öneri

- 0-6 yaş aralığı çocuğun anne bakımına en muhtaç olduğu zamandır. Özellikle 0-3 yaşta anneye daha bağlı olmaktadır. 3 yaştan sonra hâkim bu süreci yeniden değerlendirebilir. Çocuğun yüksek yararı dikkate alınarak 0-6 yaş grubu çocukların annelerinin ceza infazları ertelenmeli ve hamile anneler de bu kapsamda değerlendirilmelidir. Keza çocuk masumdur ve cezaevi dışında akranları ile en az 6 yaşına kadar annesi ile birlikte erişimi sağlanmalıdır. Ayrıca tutuklu ve hükümlü tüm anne-bebek/çocuklar bu haktan yararlanabilmelidir.

02 Tespit

- Kadınlar ve 0-6 yaş arası çocuk ya da çocukları cezaevlerinde birlikte kalabilmektedir. Ancak 6 yaş sonrası annenin mahpusluğu devam ediyorsa baba cezaevinde değilse babaya ya da bir aile yakınının yanına veya devlet korumasına verilmektedir. Burada aile yakını tanımı çok geniş tutulmakta ve annenin ismini verdiği kişi ile ilgili ikametgâh, kimlik vb. bilgiler ile Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı değerlendirme ve takipleri sonrası karar verilmektedir. Sohbetlerde bazı durumlarda da büyük kardeş eğer reşit olmuşsa onun da diğer kardeşlere baktığı öğrenilmiştir. Ancak her ne şekilde olursa olsun çocukların anne bakımına ihtiyaç duydukları böyle kritik bir dönemde olası bir ayrılık yaşamaları hem anne hem de bebek-çocuk için travmatik sonuçlar doğurmaktadır.

02 Öneri

- Sosyal hizmet uzmanlarının sisteme katkısı ile başta çocuğun üstün yararının korunması ilkesi doğrultusunda sürdürülebilir takip ve destek sağlanmalıdır. Özellikle 6 yaş sonrası çocuğun annesinin mahpusluğu devam ediyorsa, anneden ayrılma travmasının doğru yönetilmesi, pedagog desteği alınarak yol alınması ve zararın en aza indirgenmesi dikkate alınmalıdır.
- Devlet korumasında çocuğu bulunan kadının 6 yaşını dolduran çocuğu da kardeş birlikteliği göz önüne alınarak aynı yere yollanmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

03 Tespit

- Kadınların kendi hak ve destekler hakkında yeterince bilgi sahibi olmadıkları gözlemlenmiştir. Özellikle yanlarında olmayan, dışarıda bakım alması gereken çocuklarına sağlanacak ve güvenli yaşamları için son derece hayati öneme sahip çocuk başına alabilecekleri sosyal destekten haberlerinin olmadığı görülmüştür. Bu desteklere erişemeyen ve yoksulluk, yoksunluk döngüsünden çıkamayan çocukların zarar görme ya da suça sürüklenme riski oldukça yüksektir. Hatta bir mahpus kadın dışarıdaki diğer çocuklarına **21 yaşındaki büyük kızının baktığını ancak onun da aldıkları 7.000 TL destekle kiralarnı ödeyemediği için ev sahibi tarafından evden çıkarıldığını ve kardeşleriyle birlikte teyzelerin yanına geçici bir süre olarak sığındıklarını belirtmiştir.**

03 Öneri

- Mahpusların çoğunluğunun yoksul aileler olduğu tespitinden yola çıkarak sosyal hizmetler görevlilerinin birey-aile bazlı etkin desteği ve kontrolü sağlanmalıdır. Mahpuslara sosyal hakları konusunda yazılı / sözlü bilgilendirmeler yapılmalı, belli aralıklarla seminerler verilmelidir.
- Cezaevi uygulayıcıları belli aralıklarla mevzuattaki yeniliklerle ilgili meslek içi bilgilendirmeye tabi tutulmalı hatta sınavlı sistemlerle algı - uygulama - etki ve verimlilik performans değerlendirmeleri yapılmalıdır.
- Kadınların dışarıda bakım alan 6 yaş üstü çocuklarına tanınan ve çocuk başına verilen sosyal desteklere etkin erişimi sağlanmalıdır. Cezaevine giren kadına ve yakınlarına girişte bu bilgi verilmeli, kadınlarla doğrudan ilgilenen psikolog ya da sosyal hizmet uzmanları rehberlik desteği ve desteğe erişimin takibinden sorumlu tutulmalıdır.

04 Tespit

- Kadınlar koğuş doluluğu sebebiyle ailelerinin hatta çocuklarının yaşadığı şehirden farklı bir şehirdeki cezaevine nakledilebilmektedir. Nakillerin yapıldığı, diğer şehirde kalan aile bireyleri ve çocuklarla aile bütünlüğünün bozulduğu tespit edilmiştir. Aile birlikteliğinin sağlanabilmesi için ailelerinin olduğu şehirdeki cezaevine nakil taleplerinde aksamalar ve durumun ilgililerce önemsenmemesi, ilgilenilmemesi, geciktirilmesi yönünde şikayetler bulunmaktadır. Kaldı ki ekonomik yoksunlukların arttığı son zamanda ebeveyn- çocuk- diğer aile yakınlarının görüşebilmesi ulaşım ve konaklama giderleri olarak çok yüksek meblağlara tekabül edebilmektedir.

04 Öneri

- Koğuş doluluğu sebebiyle yapılacak nakiller için bilgi işlem sistemi, çocuklu kadınlar lehine güncellenmelidir. Kadınların çocukluluk durumları öncelikli kriter olmalıdır; nakil bekar, çocuksuz kadın, çocukları büyük kadın vb. kategori planlaması ile yapılmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

05 Tespit

- Mahpus kadınların geldikleri yaşam alanları olan ilçe ve mahallelerindeki sosyal ortamın ve sosyo-ekonomik düzeyin suça sürüklenmede etkili olduğu gözlemlenmektedir

05 Öneri

- Bireyin sosyal yaşam ortamı ve sosyo-ekonomik düzeyinin suça sürüklenmesini önleyecek yeni bir sosyal hizmet- takip sistemi geliştirilmelidir. Çocukluktan başlayan ve bireyi yaşadığı sosyal ortam ve aile içinde değerlendiren bir yönetim sistemi ile güncellenerek yönetilen etkin bir koruyucu önleyici sistem uygulanmalıdır.
- Şu anda uygulanan ASDEP sistemindeki aksayan yönler tespit edilmeli ve farklı bakanlık işbirlikleri ile (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, MEB, Sağlık Bakanlığı) mahalle bazlı sosyal hizmet birimleri ile güncellenerek yönetilmelidir.

06 Tespit

- Anne ve baba her ikisi de mahpus ise ve aynı cezaevindelerse; çocuk, babası ile yüz yüze 45 dakikadan az olmamak üzere görüşebilmektedir. Ancak baba başka bir cezaevinde ise bu mümkün olamamaktadır.

06 Öneri

- Çocuğun pedagojik gelişimi dikkate alınarak babasını görmesi sağlanmalıdır. Çocuğun suçsuz ve masum olduğu unutulmamalıdır. Ebeveynlerin aynı cezaevinde olması ya da yakın cezaevlerinde ulaşımı kolaylaştırarak taşınmalı sistem ile babasını görebilmesi sağlanmalıdır.

07 Tespit

- Ziyaret edilen cezaevlerinde görüntülü görüşebilme imkânı vardır ancak bu imkânın tüm cezaevlerinde bulunmadığı tespit edilmiştir.

07 Öneri

- Tüm cezaevlerinde eşit iletişim şartları ve görüntülü görüşme imkânı sağlanmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

08 Tespit

- Bazı tutuklu kadınlar, çocuklarıyla birlikte kaldıkları ve adli makamların izin veya tatil sürelerinin uzaması, ilgili birimlerin görev boşluğu gibi sebeplerle kendileri ve çocukları için bir hak ihlali olduğuna inanarak durumdan şikayetçi olmaktadır. Son zamanlarda, adli süreçlerde farklı birimlerde sık sık karşılaşılan durumlar arasında, ilgili birimlere uzun süre erişilememesi, görev yerlerinde günlerce hatta haftalarca bulunmayan kişiler ve boş kalan makamlar yer almaktadır. Sadece cezaevinde değil staj yapan avukat gençlerden de bu geri bildirim alınmaktadır.

08 Öneri

- Sistem kontrolü ile yetkili sorumluların, izin dışında görevlerinin başında olmamaları denetlenmeli, hak ihlali, yaşanacak olumsuz durumlar için nöbet sistemi geliştirilmelidir.

09 Tespit

- - Hapishane yönetimlerinin 6 yaşından küçük çocukları, annelerini ve hamile kadınları barındırırken uymaları gereken hiçbir yönetmelik, prosedür ya da kurallar bütünü olmadığı görülmüştür. Bu durumda bebekler, küçük çocuklar ve anneleri ile ilgili uygulamalar tamamen hapishane yönetimlerinin ve kolluk güçlerinin keyfiyetine bırakılmaktadır.

09 Öneri

- Çocuğun yüksek yararını gözetebilecek kontrol ve denetleme mekanizmaları oluşturulmalıdır.

10 Tespit

- Bazı durumlarda uygulayıcıların görevlerini geciktirmelerinin ya da eksik veya hatalı uygulamalarının kadın ve çocukları etkileyen olumsuz sonuçlara sebep olduğu tespit edilmiştir.

10 Öneri

- Hatalı ve eksik uygulamalar ya da geciktirilen işlemlerin tekrarlanmaması ve sorunların giderek azaltılabilmesi amacıyla, yanlış / eksik karar alan ve uygulayan görevliye uyarıdan öte cezai yaptırım uygulanmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Eğitim Faaliyetleri:

- Çocuklar için sosyalleşme ve dış dünyaya açılma imkânı sunan, kendi gibi diğer çocuklarla bir dünya oluşturmasını sağlayan ortamların başında kreş-yuva gelmektedir.
- Silivri'de cezaevi içinde bir anaokulu binası var fakat yeterli öğrenci olmadığı için öğretmeni yok.
- Milli Eğitim Bakanlığı müfredatına göre Anaokulunun faaliyet gösterebilmesi için en az 50 çocuk olması gerekmektedir. Cezaevi müdürü kampüs içerisinde bulunan ortaokuldan bir öğretmenin, oluşturulan bir anaokulu sınıfına ders verdiğini belirtmiştir.
- Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde anaokulu ve kreş imkanları bulunmaktadır.

01 Tespit

Çocukların yanında anne olmadan, gardiyan gibi üniformalı ve silahlı bir görevliyle anaokulu ve kreşe gidip gelmesi, göz taramasından geçmesi, aramalara maruz kalması gibi uygulamalar çocuk ruhunda hasar bırakabilecek durumlardır.

01 Öneri

- Anaokulu için gereken çocuk sayısı 50'dir. Bu sayı daha esnetilmeli ve daha az çocukla anaokulları açılabilmelidir.
- Çocukların anaokulu ve kreşe gidiş prosedürleri pedagojik rehberlikle iyileştirilmelidir.

02 Tespit

- Sanatın ve özellikle müzik dersinin iyileştirici, rehabilite edici özelliği, önemi hakkında idarecilerin bilgi ve farkındalık sahibi olduğu ancak buna rağmen kısıtlı faydalanılabildiği gözlemlenmiştir. Sebebi ile ilgili soru sorulduğunda ise cezaevinin bağlı bulunduğu ilçe halk eğitim merkezinden eğitici, öğretici talep edilmesine rağmen ya yetersiz personel ya da ilgili personelin ödenecek ek ücreti az görmesi, mekânı uzak bulması gibi bahanelerle cezaevi taleplerinin geri çevrildiği tespit edilmiştir.

02 Öneri

- Cezaevlerinin bu taleplerinin, yönetim halkasının birimlerinden biri olan MEB tarafından mutlaka karşılanacağı, ve açık kalmayacak şekilde bir sistem oluşturulmalıdır. Bu konu Halk Eğitim Merkezlerinin ya da eğitici öğretmenlerinin inisiyatifine bırakılmamalıdır. Gerekirse ilgili İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü'nün farklı birimlerinden ya da okullardan görevlendirme ve rotasyon sistemi ile düzene sokulmalıdır.
- Çocukların sosyal faaliyet sayısının ve çocuklara yönelik etkinliklerin sıklığı artırılmalıdır. Ayrıca yıl içinde adet ve konu ile ilgili planlama yapılarak takip edilmelidir.
- **BM Çocuk Hakları Sözleşmesi madde 21 ile çocuğun eğitim hakkı kabul edilmiştir. Ayrıca çocukların oyun oynama, zihinsel, fiziksel ve ruhsal olarak gelişmelerine yardımcı olacak etkinliklerde bulunma hakları madde 31 ile güvence altına alınmıştır. "Taraflar Devletler çocuğun dinlenme, boş zaman değerlendirme, oynama ve yaşına uygun eğlence (etkinliklerinde) bulunma ve kültürel ve sanatsal yaşama serbestçe katılma hakkını tanırlar."**

Sağlık ve Sosyal Hizmetler

01 Tespit

- Cezaevi bünyesinde bir devlet hastanesi hizmet verdiği için mahkumların sağlık hizmetine erişimleri kolay olmaktadır. Kadın sağlığına yönelik taramalar da yapılabilmektedir.
- Cezaevlerinde bulunan psiko-sosyal servislerde görevli psikolog sayısı yaklaşık her 90-100 kadına 1 görevlidir. Ancak çocuklar için ayrıca bir pedagog ve çocuk gelişim uzmanı her 2 cezaevinde de bulunmamaktadır.

01 Öneri

- Bu taramaların sıklığı ve kontrolü Sağlık Bakanlığı tarafından izlenmeli, koruyucu önleyici politika ve uygulamalar etkin çalıştırılmalıdır.
- Mahpuslar cezaevine ilk geldiklerinde bir test uygulanmakta ve bunun değerlendirilmesi sonucunda mahpusun genel sağlık durumu ile ilgili risk analizi çıkarılmaktadır. Bu sistem aynı zamanda psikologların uyguladığı bir program çerçevesinde psiko-sosyal destek imkânı da sağlamaktadır.
- Çocuklar hapisane deneyiminin kötü etkilerine maruz bırakılmamalıdır. Tüm iyileştirici çabalara rağmen mekân cezaevidir ve yaşanabilecek korkutucu, engelleyici ve yoksunluklarla ilgili deneyimler çocuklarda gelecek hayatlarını da etkileyebilecek silinmesi zor izler bırakabilecektir.

Sağlık ve Sosyal Hizmetler

02 Tespit

- Kısıtlayıcı hapisane koşullarının çocukların üzerinde ciddi psikolojik ve fiziksel etkileri olduğu saptanmıştır. Bunlar arasında anneye yönelik ayrılık anksiyetesi, yaşlılarla iletişim kuramama, öfke patlamaları, tedirginlik, yaşına göre konuşma problemleri, yetersiz beslenme nedeniyle fiziksel sorunlar (kan değerlerinde düşüklük, karaciğer yağlanması, tırnakların düşmesi) sayılabilir.

02 Öneri

- Daha az sayıda mahpus kadın ile sosyal hizmet görevlisi /psikolog eşleştirilmeli, ölçme değerlendirmenin de yer aldığı sürdürülebilir bir rehabilitasyon sistemi ile iyileştirme çalışmaları etkinleştirilmelidir. Çocuklar için tam ya da yarı zamanlı bir çocuk doktoru, pedagog ve çocuk gelişimi uzmanı mutlaka sisteme dahil edilmelidir.
- Hamile kadınların, emziren annelerin ve çocukların sağlıklı, dengeli beslenmelerine yönelik özel, düzenli menüler olmalıdır. Çocuklu kadına verilen yemeklerde çocukların yaş ve gelişim ihtiyaçları dikkate alınmalıdır.

03 Tespit

- -Silivri- Marmara Cezaevinde çocukların sosyal faaliyetlere katılmasında mevzuat olarak bir sorun olmadığı, bugüne kadar Bakanlık onayı ile Medipol Üniversitesi ve ARÇELİK Çayırova çalışanlarından oluşan gönüllü bir grupla proje bazlı çalışıldığı bildirilmiştir. Bu proje kapsamında çocuklara sosyal faaliyet yaptırıldığı anlatılmıştır. (Rumeli Üniversitesi ile protokol aşamasındadırlar.)

03 Öneri

- Çocukların dış dünya ile olan uyumunu desteklemek amacıyla STK-Akademi işbirlikleri artırılmalı, bakanlık gözetimi ve takibinde yıllık bir takvimleme ve program oluşturulmalıdır.

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

İnfaz erteleme:

01 Tespit

Kanunda suç tanımının adli suç ve terör suçu olarak ayrıldığını görülmektedir. Ceza İnfaz Kanunun 16. maddesine göre hamile olan ve doğumdan sonraki 18 aylık süre için adli suç işleyen ve hükümlü annelerin infazının ötelendiği ve bunun kanunda net bir şekilde belirtildiğini gördük. Tutuklu anneler bu fırsattan yararlanamamaktadır. Mahpuslar süt izninin 18 aylık süresinin daha da artırılmasının bir ihtiyaç olduğunu belirtmektedir.

Dünya Sağlık Örgütü ve Amerikan Pediatri Akademisi; bebeklerin ilk 6 ay sadece anne sütü almasını 6 aydan sonra da ek gıdalar ile birlikte 2 yaş ve üzerinde emzirilmesini tavsiye eder.

01 Öneri

- Süre en az 2 yıl-24 ay olarak güncellenmelidir.

02 Tespit

- Aynı yasanın 16. madde, 5.fıkrasına göre cezanın ertelenmesi “eylem ve tutumları nedeniyle tehlikeli sayılanlar” için uygulanmamaktadır. Aslında küçük bebek/çocuklu bir anne için son derece istisnai durumlarda geçerli olması gereken bu hüküm birçok kadın hükümlüler ve tutuklular için uygulanmıştır.

Özellikle 2 yıl devam eden OHAL dönemi ve sonrasındaki yargılamaların büyük bölümünün terör suçları kapsamında olduğunu düşünüldüğünde bu sürecin sonunda ve hala pek çok kadın ve çocuk mağdur edilmektedir. **TC Anayasası’nın 15.maddesinde “olağanüstü hallerde dahi uluslararası hukuktan doğan yükümlülüklerin ihlal edilemeyeceği” açıkça belirtilmektedir. Uzun gözaltılar ve uzun tutukluluk süreçleriyle, Anayasanın 19.maddesi ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış olan “kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı” ve “herkesin yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilme hakkı” bu süreçlerde ihlal edilmektedir.**

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

02 Öneri

- Bu hak ihlalleri gerekli düzenlemelerle sona erdirilmelidir.
- Nitelikli hırsızlık suçunda, suç devlete değil vatandaşa karşı işlendi ise uzlaşma kapsamına alınması talebinde bulunanlar olmuştur.

Kadın Mahkumlar ve Eğitim Faaliyetleri:

Okuma yazma bilmeyen kadınlar için eğitim verilmekte, ancak başarı oranı düşük kalmaktadır.

01 Tespit

- Kadın mahkumlara meslek edindirme kursları paralelinde talebe yönelik (kuaförlük, stilistik, terzilik) kursları düzenlendiği ve başarılı olanlara ustalık sertifikası verilerek cezaları bittiğinde yeni yaşamlarına hazırlandıkları belirtilmiştir.

01 Öneri

- Başat sektör sayılan ancak meslek erbabı açığı bulunan tesisatçılık, elektrikçilik, duvar ve boya ustalığı gibi meslekler de sertifikalı eğitim kapsamında alınmalıdır. Konuyla ilgili büyük firmalarla iş birliği projeleri geliştirilmelidir. (Örnek Filli Boya)

02 Tespit

- Usta öğreticilerin Halk Eğitim Merkezlerinden talep edildiği, görevlendirildiği ancak bazen ilgili eğiticinin olmaması bazen de ücretlerin düşük olması ve cezaevi ortamına girmek istememeleri nedeni ile usta öğretici bulmakta zorlanıldığı belirtilmiştir.

02 Öneri

- Eğitici öğretmenlerle ilgili yukarıdaki öneri burada da geçerlidir. Firma işbirlikleri de bu alanı destekleyebilecektir

03 Tespit

- Cezaevinden ayrılanların kişilerin yeni hayatlarına uyum süreçlerinde iş bulabilmeleri için Koruma Kurulu destek yapısının olduğu (Cumhuriyet Başsavcısı, Banka Müdürleri, Ticaret Odaları ve iş insanlarından oluşmaktadır) fakat daha aktif çalışarak işe yerleştirilen kişi sayısının artması gerektiği belirtilmektedir.

03 Öneri

- Yeni hayata uyum ve istihdam olanaklarının artırılabilmesi amacıyla Koruma Kurulu yapısı güçlendirilmeli, aktif çalışması sağlanmalı, işe yerleştirilen kişi sayısı artırılmalı ve kalıcı olmalarını sağlayacak destek ve denetleme mekanizmaları geliştirilmelidir. Dönemsel olarak işe yerleştirilen kişi sayısı ve verimlilikleri ölçme, değerlendirme ve denetleme sistemleri ile takip edilmeli, raporlanmalı, gerekli iyileştirmeler dönemsel artışlar hedeflenerek yönetilmelidir. Bu sayede suça sürüklenme potansiyelleri kontrol altında tutulmalıdır. Armut uygulaması gibi memnuniyet sisteminin işlediği bir altyapı ile memnuniyet odaklı kontrol sağlanmalıdır.
- STK, meslek örgütleri, akademi iş birlikleri ile ve özel bankaların da müdürlerinin sisteme dahil edilmesi ile Koruma Kurulu faaliyetleri çeşitlendirilmeli, güçlendirilmelidir.
- Özellikle mahpusluk sonrası yaşama uyumu kolaylaştıracak meslekler tercih edilmelidir. Özellikle az bir sermaye ile meslek sahibi olabilecekleri kuaförlük, terzilik ve özellikle günümüzde sayıları oldukça azalan tesisatçılık, elektrikçilik, duvar boya ustalığı gibi kadınların da yapabileceği eğitimlere ağırlık verilmeli.
- Cezaevinde kadınların dışarıda tekstil ve kutu atölyelerinde çalıştıkları bilgisi edinilmiştir. (Silivri'de 80 kadın)

TESPİT VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Yabancı Uyruklu Mahpuslar:

01

Tespit

- Ülke genelinde yabancı kadın hükümlü ve çocuk sayısının önemli yüzdelere vardığı görülmektedir. Her iki cezaevinde de çok sayıda yabancı uyruklu kadın olduğu ve çocuklarıyla cezalarını çektikleri gözlemlenmektedir. Kadınların pek çoğunun vatandaşlık hakları olmaması sebebiyle sorun yaşadıkları görülmüştür.
- Yabancı uyruklu kadınlardan tutukluluk sürelerinin çok uzun olması sebebiyle şikayetçi olanlar vardır. Suçları kanıtlanmadığı ve belirsiz olduğu halde çocuklarıyla birlikte cezaevinde yaşamak zorunda kalmalarının hak ihlali olduğunu belirtmişlerdir. Bu kadınlardan ikisi ülkelerinde hukuk okuyan kadınlardandır.
- Kadınların yanı sıra çocuklarının da ayrı sorun alanları bulunmaktadır.
- Yabancı uyruklu annelerde çocuğun kimliği yok ise ebeveyni belli olmadığı için kadın ve bebek birlikte olabilme hakkından yararlanamamaktadır.
- Yabancı uyruklu vatandaşların, ülkelerinin Türkiye’de konsoloslugu yok ise infaz süreçleri uzamakta ve kadın ve çocuklar ciddi mağduriyetler yaşamaktadır.

01

Öneri

- Çocuğun üstün yararı gözetilerek yabancı uyruklu anneler ve çocuklar için mevzuat iyileştirmeleri yapılmalıdır.
- Yabancı uyruklu anneler ve doğan bebeğinin kimlik tespiti için uygulama sürecinin hızlandırılması gerekmektedir.
- Ülke genelinde yabancı kadın hükümlü ve çocuk sayısı belirlenmeli, var olan düzensiz göçmen sorununun suç yüzdesi dağılımı ve toplum düzenindeki payı incelenmelidir.

TEŞEKKÜRLER

Elif ESEN

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ

DEVA PARTİSİ GENEL BAŞKAN
YARDIMCISI

